jaar duur à Kr. 100.000 aan te schaffen, indien de machine van tien jaar duur ook maar iets meer kost dan Kr. 400.000, daar de eerste tien, boven hun kosten van aanschaffing van totaal een miljoen Kronen, slechts Kr. 200.000 aan rente, dus tezamen Kr. 1.200.000 kosten, de laatste, behalve haar aanschaffingsprijs van zegge Kr. 401.000, nog Kr. 802.000 aan rente, tezamen dus Kr. 1.203.000 vereischt — waarbij, terloops gezegd, van den samengestellten interest geheel wordt afgezien; brengt men deze in rekening, dan wordt de verhouding nog veel ongunstiger.

Men denke niet, dat deze voorbeelden overdreven en althans voor de moderne wereld van geen praktische beteekenis zijn. Een rentevoet van 20 % is tegenwoordig weliswaar een zeldzaamheid, doch daartegenover zijn er zeer groote kapitalen, die hoogst belangrijke economische functies vervullen, met een duur van twintig en veel meer jaren. Nu nemen de door de rente in het leven geroepen verschillen tussehen het privaathuishoudelijk rendabelste en het volkshuishoudelijk doelmatigste gebruik van kapitaal niet slechts in rechte reden met den rentevoet, doch evenzeer met den duur van het kapitaal toe. Een kapitaalgoed, bijv., dat twintig jaar productief werkzaam blijft en dienovereenkomstig ook eerst in twintig jaar wordt afgeschreven, mag, zal het met een kapitaalgoed van gelijke productiviteit van één jaar duur, dat dus in één jaar wordt geamortiseerd, kunnen concurreren, reeds bij een rente van 5 % weinig meer dan het vijfvoud van het éénjarige kosten, en onder deze, ongetwijfeld praktisch vaak voorkomende veronderstellingen, worden voortdurend de geweldigste kapitaalverkwistingen onvermijdelijk. Dat deze reusachtige verhindering van economisch kapitaalgebruik niet reeds sedert lang bemerkt en aan het licht gebracht is, wordt, zegt de schrijver, verklaard, doordat in onze maatschappij van economisch gebruik der productiekrachten, en dus ook van het kapitaal, in de verste verte geen sprake kan zijn. Daar omvang en methode der goederenvoortbrenging door de behoefte aan, de vraag naar, goederen wordt bepaald, deze vraag echter, als gevolg van de bestaande sociale orde, diep onder het niveau gehouden wordt van de voortbrenging, welke naar den maatstaf van de bereikte technische mogelijkheden, denkbaar zou zijn, zijn op zich zelf genomen ook de ergste der productie belenmerende gebruiken, wetten en inrichtingen praktisch onverschillig. Volstrekt schadelijk, de werkelijke toename van den rijkdom verhinderend, zouden zij eerst dan wer-

ken, wanneer onder hun invloed de productiviteit zóó diep zou dalen, dat zij zelfs niet de behoefte, die (op de markt) om bevrediging vraagt, zou kunnen dekken. Zóó ver echter reikt de invloed van deze, men zou kunnen zeggen, secundaire productieverhinderingen niet. Beschermende rechten en bedrijfsmonopolies mogen den arbeid in nog zulke verkeerde wegen leiden, het militarisme moge nog zooveel arbeidskracht binden en goederen verkwisten, de rente moge het kapitaalgebruik nog zoo oneconomisch doen zijn — des alles niet te min blijft aan de moderne menscheit zulk een onmetelijke rest van tot onvruchtbaarheid veroordeelde, immers overvloedige, potentieele productiviteit over, dat slechts te duidelijk is, dat zij al deze schadelijkheden in het geheel niet als zoodanig bemerkt, — ja, zich onder omstandigheden laat aanpraten, dat het weldaden zijn. Daarmede verandert echter de ware natuur dezer systemen en inrichtingen niet in het minst, zoo eindigt de schrijver zijn beschouwing, de rente is evenzoozeer een productiehindernis, als de beschermende rechten, de bedrijfsmonopolies of het militarisme, en haar opheffing zou den waarborg voor economisch gebruik van het kapitaal, die in de verplichting gelegen is, om het geleende kapitaal terug te geven, niet verzwakken, doch versterken.

Door mij is nagegaan of genoemd werk van *Hertzka* ooit vermelding of bespreking heeft gevonden, daar het van belang zou zijn te weten of de hiervoren uiteengezette theorie, die mij juist voorkomt, reeds een kritische beoordeling ondervond. Het is mij echter niet mogen gelukken iets te vinden.

C. VERWEY

EEN VRAAG NAAR AANLEIDING VAN DE CRISIS-HYPOTHEEKAFLOSSINGSWET 1935

De Wetgevende Macht is in deze donkere tijden wel zeer productief. Thans zijn we weer verrijkt met de Crisis-hypotheekaflossingswet.

Voor hem die voor 9 Februari 1936 hypotheecair debiteur is geworden, is de mogelijkheid in het leven geroepen, in sommige gevallen op zijn verzoek van den Kantonrechter te verkrijgen: a. uitstel voor de terugbetaling van de hoofdsom; en b. wijziging in de verplichting tot periodieke aflossing.

Het is hier niet de plaats, de desbetreffende wet in extenso weer te geven; ik moet volstaan met naar den tekst der wet te verwijzen. Mijn bedoeling is slechts een vraag onder de aandacht te brengen, die bij mij, bij het lezen harer bepalingen is gerezen, n.l. de vraag of de door naamlooze vennootschappen aangegane en door (trust-) hypotheek verzekerde obligatieleeningen geacht moeten worden onder de werkingssfeer der wet te zijn gelegen. In principe lijkt het niet voor twijfel vatbaar, dat deze vraag in bevestigenden zin moet worden beantwoord. In de eerste plaats toch zou het heel onlogisch zijn, de wet niet toe te passen, indien er niet slechts één schuldeischer aanwezig is, doch indien er meerdere schuldeischers — i.e. obligatiehouders — zijn. Voorts zie ik geen redenen om aan te nemen, dat de wet met het woord „schuldenaar” alleen de natuurlijke- en niet de rechtspersonen zou hebben bedoeld.

Dit alles neemt echter niet weg, dat een consequente toepassing der Cr. hyp. afl. w. op een door een N.V. aangegane hypotheecaire obligatieleening eigenaardige moeilijkheden met zich brengt. Men zal mischien van oordeel zijn, dat de door mij gestelde casus-positie slechts academische waarde heeft. Ik geef toe, dat de praktijk medebrengt, dan indien een N.V. niet meer eapabel is om aan het bedongen aflossingsplan der leening te voldoen, de trustee een vergadering van obligatiehouders bij-

bij 1	%	f 105582
„ 5	%	„ 129505
„ 7½	%	„ 145685
Voor een hoofdsom van f 950.000 wordt dit:		

bij 1	%	„ 100303
„ 5	%	„ 123030
„ 7½	%	„ 138401

Ter vergelijking:

bij één-jarigen duur zou jaarlijks verschuldigd zijn:

bij 1	%	f 101000
„ 5	%	„ 105000
„ 7½	%	„ 107500

De redeneering van den schrijver wordt door deze opmerking niet aangetast. Wel blijkt, dat bij 1 % en een koopprijs van f 950.000 bij 10 jaren duur, deze de voorkeur vóór de 1-jarige machine zou hebben. Alle andere cijfers bevestigen zijn beschouwing.

Voortbouwende op de aflossing bij annuïteit zou de aanschaffingsprijs voor een 10 jarige machine ten hoogste mogen bedragen:

bij 1	%	f 947100
„ 2	%	„ 897600
„ 3	%	„ 853000
„ 4	%	„ 810900
„ 5	%	„ 771400
„ 6	%	„ 736000
„ 7	%	„ 702300
„ 8	%	„ 671000
„ 20	%	„ 419000

eenroept, waarin voorstellen der vennootschap om tot wijziging van dit aflossingsplan te komen, worden behandeld. In den regel blijken dan de obligatiehouders wel tot een minnelijke schikking bereid. Temeer zal dit thans het geval zijn, nu de mogelijkheid tot rechterlijke tusschenkomst is geëcreëerd.

Niettemin acht ik het praktisch heel goed denkbaar, dat de vergadering met de voorstellen der vennootschap niet accoord gaat en den trustee noodzaakt tot executie over te gaan. Men denke zich b.v. het geval dat de perspectieven der vennootschap ongunstig schijnen en verdere waardedaling van hare vaste goederen wordt verwacht. We moeten dan de moeilijkheden, die de toepassing der Cr. hyp. afl. w. oplevert onder de oogen zien.

De Kantonrechter, tot wien de directie der N.V. zich heeft gewend zal, alvorens te beslissen, moeten overgaan tot het afwegen van de belangen van de vennootschap-debitrice enerzijds en die van de obligatiehouders anderzijds. Voorwaar geen lichte taak! In de eerste plaats toch zal de Rechter, al dan niet voorgelicht door deskundigen, zich een oordeel moeten vormen over den financieelen toestand der N.V. Zulk een onderzoek, zelfs door een accountant ingesteld, kan geruimen tijd in beslag nemen. Afgezien nog daarvan, zal de Rechter, wil hij een uitvoerig accountantsrapport kunnen beoordeelen, zich een uitgebreide bedrijfseconomische kennis moeten hebben eigen gemaakt.

Tot hiertoe bevinden we ons echter nog op het terrein van het mogelijke; anders wordt dit, wanneer de Magistraat de belangen van ieder der obligatiehouders aan toonder onder de loupe moet gaan nemen. Immers deze obligaties worden voortdurend verhandeld en hun eigenaars zijn aan de vennootschap niet bekend. Een deskundige met clairvoyante eigenschappen zou hier uitnemende diensten kunnen bewijzen!

De eenige uitweg uit de impasse, waarin de letter der wet ons heeft gebracht, lijkt me de belangen der obligatiehouders niet te beschouwen als de uiteenlopende belangen van een groot aantal individueele personen, doch als het interesse van de collectiviteit der obligatiehouders. Het is de gedachte waarop m.i. de wet van 31 Mei 1934, op de vergadering van houders van schuldbrieven aan toonder is gebouwd. Dit interesse wordt in ons geval waargenomen door den trustee. Dit heeft dunkt mij tengevolge, dat overal waar de wet spreekt van schuldeischer i.e. zal moeten worden gelezen trustee als representant der obligatiehouders. Deze zal dus de man zijn die in den hierna te melden staat als schuldeischer moet worden genoemd en op het verzoekschrift moet worden gehoord.

Tenslotte nog een opmerking van meer praktischen aard. De N.V. moet bij haar verzoekschrift overleggen een staat, waaruit van haar financieelen toestand blijkt. Tot het opmaken van dezen staat, zal het niet voldoende zijn, gebruik te maken van de gegevens van de laatst opgemaakte jaarlijkse balans. Het moet noodzakelijk worden geacht de gegevens te ontleenen aan een tusschentijds op te maken balans en winst- en verliesrekening.

J. D. LE GRAND,
cand.-not.

BESLECHTE GESCHILLEN

Red. Prof. Mr. CHR. ZEVENBERGEN

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

EIGENDOMSVOORBEHOUD EN SUBROGATIE

A, een z.g. Disconteerings Bank heeft aan B een viertal Opel

Pullman Limousine auto's op afbetaling verkocht onder beding van eigendomsvoorbehoud. Behalve de uit dit eigendomsvoorbehoud voortvloeiende zakelijke zekerheid geniet de verkoper persoonlijke zekerheid, doordat C zich voor B tegenover hem borg heeft gesteld.

B faillieert, terwijl hij nog fl. 4350 van de koopsom schuldig is. C, de borg, betaalt dit bedrag aan A onder uitdrukkelijke subrogatie in al diens rechten tegen B. Meenend dientengevolge geheel te zijn getreden in A's rechten — die immers verkocht had onder beding van eigendomsvoorbehoud en van ontbinding der overeenkomst gepaard aan teruggave der wagens in geval van wanbetaling of faillissement — vraagt C de genoemde wagens van B terug, en B geeft ze af. De curator in B's faillissement gaat daarmee echter niet accoord. Volgens hem vallen de auto's in de faillieten boedel en daarom vordert hij ze van C terug. Doch C weigert daaraan te voldoen, waarna hij door den curator te dier zake wordt gedagvaard.

* *

De Rechtbank den Haag, in eerste instantie oordeelend, ontzegt den curator zijn vordering, onder meer overwegende:

„dat de gedaagde (C) is getreden in alle rechten, waar-
„door voor de Bank (A) de betaling van de schuld was
„verzekerd;

„dat daaronder ook valt het recht van voorbehoud van
„eigendom door de Bank bedongen en dat, toen de borg
„voor den gefailleerde diens schuld betaalde, deze niet
„ingevolge de bepalingen van art. 11 van het contract
„eigenaar van de automobielen werd, daar hij dit slechts
„werd, indien hij zijn schuld geheel betaald had.

* *

De curator legt zich bij dit vonnis niet neer, doch gaat in hooger beroep. En met succes. Want het Hof den Haag vernietigt ¹⁾ het vonnis der Rechtbank en wijst den appellant, den curator, zijn vordering toe. Wij laten de overwegingen van het Hof, voorzover ze hier ter zake dienende zijn, volgen:

„dat hier niet aanwezig is het geval, dat een zaak voor
„een bepaalde vordering is verbonden, welk recht met de
„vordering door subrogatie op een ander kan overgaan,
„doch het voorbehoud van eigendom betreft de verbinten-
„nis van de Bank om de automobielen aan B te leveren,
„tengevolge waarvan B de automobielen voor de Bank
„hield tot de volledige voldoening van het krachtens de
„overeenkomst door hem verschuldigde, wanneer krach-
„tens den wil van partijen deze bezitter en dus eigenaar
„van de automobielen zou worden en de bewoordingen
„van het contract niet toelaten, dat deze overgang niet
„zou plaats hebben als de borg (C) en niet B zelf zijn
„schuld betaalde;

„dat door de betaling door den geïntimeerde van het
„restant der huurkoopsom de rechtsbetrekking tusschen
„de Bank en B door de vervulling van beider verplich-
„tingen eindigde en B eigenaar der automobielen was ge-
„worden, zoodat door die betaling alleen het vorderings-
„recht van de Bank en niet het recht om den eigenaar
„der automobielen voor te behouden, totdat aan dat vor-
„deringsrecht door B was voldaan, aan den geïntimeerde
„kan zijn overgegaan;

„dat de bewering van geïntimeerde, dat hem het recht
„toekwam om, ingevolge de artt. 7 en 16 van het contract,

¹⁾ Bij arrest 11 Dec. 1933, *Weekbl. v. h. Recht*, Nr. 12772, *Nederl. Jurisprudentie* 1934, bl. 714.